

DRÍV NEBO POZDĚJI

Dnešní držitelé moci v Československu neustále ještě přehlašují, že sovětská intervence v srpnu roku 1968 byla oprávněná, protože prý v zemi hrozila "kontrarevoluce". Všichni byli dosazeni Brežněvem, a proto není divu, že se k sovětské intervenci hlásí, vždyť v ní, jenom v ní, je původ jejich dočasné existence, ať jakkoli mávají tzv. Poučením z krizových let, dokumentem, který svou prolnaností nemá obdoby v českých dějinách.

Jejich pozice není však záviděníhodná. Drív nebo později musí vedoucí představitelé Sovětského svazu při své kritice brežněvismu dojít i k událostem v roce 1968 a k hodnocení vojenského zásahu, který zlikvidoval pokus české a slovenské společnosti o reformu nejrůznějšího charakteru. Nedávno se zabýval v Komsomolské Pravdě V. Daševič, vedoucí oddělení mezinárodních vztahů socialistických zemí Ústavu ekonomiky světové socialistické soustavy Akademie věd SSSR - uť, ten titul! -, sovětskou vojenskou intervencí do Afghanistanu. I když si neodpustil povinnou úlitvu, že se vojenský zákrok provedl prý na žádost afghánské vlády - proč tedy Sověti tehdejší Aminovo státní a stranické vedení k v krvavé prosincové noci vyvraždili?-, přece jen konstatoval, a vůbec poprvé v sovětském tisku: "Při rozhodnutí o vstupu našich vojsk do Afghanistanu nebyly pečlivě zváženy všechny možné následky takového kroku. Myslím, že bylo nutné využít všech možností k vytvoření politiky národního smíření..."

Až budou hodnotit svůj vojenský zásah v Československu, budou muset v SSSR vyslovit svou sebekritiku mnohem ostřeji. A nejen sebekritiku, ale i obžalobu brežněvismu. A že k tomu dojde, na to mohou Háskové, Bilakové, Indrové a Jakešové vzít jed.

Komsomolská Pravda otiskla letos v červnu i rozhovor s Václavem Havlem. I to je symptomatické. Dubček napsal Ústřednímu výboru KSČ a dostal sdělení, že s ním hodlají jednat. To je autentické, žádná fáma. Ovšem současně představitelé českého tisku dostali pokyn, aby tiskli materiály, které by "dokazovaly" protisocialistické pozice reformistů z roku 1968. Má se citovat, dokumentovat, usvědčovat...

Směšné pokusy odsouzené k nezdaru. Všichni přece víme, co se tehdy odehrálo a žádná nová goebbelsovština opakující tisíckrát tutéž lež, nemůže pohnout pravdou o roce 1968.

V informacích - nanejvýš důvěrných - českému tisku se však poprvé připouští i možnost, že se prý může o některých aspektech roku 1968 diskutovat. Ale především prý ve vědeckých kruzích a ne v denním tisku. Pod tlakem vlastních slov o "otevřenosti" připouštějí tedy tuto možnost. Ovšem uzavřít pravdu do čtyř neprodyšných stěn a hovořit o ní jen v akademickém vakuu se jim nemůže podařit. Je to pravda tak dlouho potlačovaná i tak strhující a dějinně významná, že jí nikdo k mlčení už neodsoudí.

SEVERUS

CO MOHOU NABÍDNOUT

Nové Jakešovo vedení se teď schází s mládeží, starými členy KSČ, umělci. Hledá prý nové cesty. Ty cesty jsou však lemovány starou alejí a řeči na nich pronášené připomínají léta někdejšího dogmatismu. Na nedávném setkání s umělci zazněly z řečnických tribun starobylé hlasy, jako kdyby je pronesli poúnoroví likvidátoři. Předseda Svazu slovenských spisovatelů Solovič hovořil o obnově členství v mezinárodním Pen klubu s obavami: "Nemůžeme se vyhnout ani otevřeným střetům s emigrantskou literaturou, která žije nikoliv z uměleckých hodnot, ale z odporu proti socialistickému Československu." Podivuhodná neznalost! Což Solovič nikdy nevzal do rukou knihy Kundery, Škvoreckého, Lustiga, Koláře, Jelínka, Vladislava a dalších? Svou uměleckou hodnotou by ho přesvědčily, jak se mylí.

Další předseda, stranický mluvčí Skála - ten už mezitím douřadoval a nahradil ho mladší Michal Černík - tvrdil v duchu svých vystoupení z padesátých let, že "současnou obnovu" / obnova čeho? / nelze chápat jinak než jako "obnovu leninismu, jako obranu proti bezzásadovému liberalismu, aby do socialismu nepronikli lidé a kulturní výtvoři socialismu cizí." Svou "objevnou" teorii rozvinul filmař Sequens, vedoucí stranické skupiny Svazu čs. dramatických umělců. Právil, že přestavba - soudruzi se jak vidět nemohou - stále dohodnout na terminologii - socialistické společnosti "musí zůstat v rukou komunistů bez rozdílu generací." Také Černík si zahrozil proti tendencím, které "zaměňují demokratizační proces za otvírání prostoru pro odporce socialismu a znachybnování hodnot".

V dohodě s ideologem Fojtíkem vystoupil i další předseda Kozák. Kritizoval názory, že prý československá kultura z posledních dvaceti let nemá co nabídnout světu. "To není jen skepse", připojil se hned Fojtík, "to je určitá ideová pozice. Vždyt někteří lidé by skutečně rádi těch dvacet let škrtli, rádi by navázali na to, co bylo v roce 1968."

Ale jistě, Soudruhu, máme co nabídnout. "enže to nebude literatura - zůstaneme-li u písennictví- vydávaná v onom neblahém období od roku 1969 do roku 1986 ve všech oficínách, ale díla opisovaná na strojích v Petlici, Edici Expedice, České expedici a jinde. Tam - a v literatuře exilu - se odehrávala pravá svobočná existence české literatury, odtud vzešly hodnoty trvalého charakteru, jež můžeme nabídnout a již i nabízíme světu.

IGNOTUS

NOVINKY ČESKÉ EXPEDICE

V poslední době byly opsány rukopisy Zdenka Kalisty "Vzpomínání na Jana Zahradníčka" a "Svědectví o Františku Křelínovi". Kalistovy práce se vracejí do let první republiky, sledují společné věznění v padesátých letech a podávají svědectví o posledních letech života J. Zahradníčka a Fr. Křelíny.

Zdeněk Krubý nazval své obšírné reportáže o současném Sovětském svazu "Zpráva o cestě tam". Jeho autentické a kritické líčení situace v období tzv. přestavby zaujme realismem i kritičností.

Dvě básnické sbírky "Cejchy" a "Sjezd Erínyí" byly opsány v řadě XXIX "Lyrika Jaromíra Hořce". Doprovázejí je linoryty Fr. Dvořáka, jak je už v této řadě zvykem. Verše J. Hořce byly napsány na konci 60. a na začátku 70. let a zrcadlí věrně atmosféru oné doby.

V druhém opisu dostali štenáři vynikající studii Jindřicha Chalupického "Nesrozumitelný Weiner".

V nové řadě České expedice nazvané "Vernisáž" byly vytisknuty tři samostatné soubory grafických listů: Pocta Janu Zahradníčkovi od Jiřího Jiráska, Anežka Česká od Lumíra Šindeláře a lepty i linoryty Frant. Dvořáka "Zjevení" / na biblické náměty/.

Během léta vyjdou dva další opisy. Buďe to básnická sbírka Jana Čecha "Soudný den" / v řadě poesie "Asyl" / s linoryty. Verše byly napsány před dvaceti lety po srpnu 1968.

Ekonom Rudolf Žukal připravil studii "Pokus o reformu" sledující vznik ekonomické reformy v roce 1968, její likvidaci v normalizačním období a důsledky, jež z toho dodnes pocítujeme / vychází v řadě "Opus"/.

Připravuje se doslovný přepis sborníku Dynemoarchismus z roku 1946, jejímiž autory byli I. Andronik, J. Grossman, Fr. Listopaď, J. Hořec a J. Morák. Další svazkem bude studie Zdenka Kalisty "Na okraj baroka" a jeho vzpomínky na Josefa Knapa "Muž z času kopřiv".

ZÁNOVNÍ SEŠLOST

Jako vždy to zasedání
bylo značně zánovní.
Konala se tam sešlost
na nejvyšší úrovni.

IGNOTUS